

Dodatek k ŠVP přípravného stupně ZŠS k 1.9.2021

Čj.: ZŠOT/0642/2021

Dodatek č. 3

Na základě upraveného RVP PV účinného od 1.9.2021 se do ŠVP přípravného stupně ZŠS „SRDCE NA DLANI“ přidává kapitola:

3.11 Jazyková příprava dětí s nedostatečnou znalostí českého jazyka

Vzdělávání dětí cizinců v předškolním vzdělávání dle platné legislativy

Vzdělávání dětí cizinců upravuje školský zákon č. 561/2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání. (č. 561/2004 Sb., §20, ve znění pozdějších předpisů).

S účinností od 1. září 2021 je nastaveno systémové řešení vzdělávání cizinců ve školách, a to vyhláškou č. 271/2021 Sb., kterou se mění vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, a č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů (s výjimkou některých ustanovení, která platí až od školního roku 2022/23).

Vymezení pojmu

V legislativě se setkáváme nejčastěji s pojmem dítě cizinec. Tento pojem vychází z právního postavení těchto dětí a jejich rodičů coby cizinců. V praxi se však můžeme setkat i s případy, kdy se s obdobnými problémy mohou potýkat děti ze smíšených manželství či děti imigrantů, kteří v České republice již získali občanství. V takovém případě se de facto nejedná o cizince. Z pedagogického hlediska je mnohem důležitější, že dané dítě nemluví a nerozumí česky, že má odlišný mateřský jazyk než ostatní děti. Specifikum odlišného jazyka je v mnoha případech více určující a limitující než cizinecký status. Proto pracujeme s pojmem dítě s nedostatečnou znalostí českého jazyka (NZČJ), neboť je to právě odlišnost mateřského jazyka, která jejich začleňování nejvíce znesnadňuje.

PODPŮRNÁ OPATŘENÍ PRO DĚTI S NZČJ BĚHEM PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

- Využití poradenských služeb školy a školských poradenských zařízení.
- Úprava organizace, obsahu, hodnocení, forem a metod vzdělávání.
- Úprava podmínek přijímání ke vzdělávání a ukončování vzdělávání.
- Použití kompenzačních pomůcek, využití podpůrných nebo náhradních komunikačních systémů (neslyšící, hluchoslepé osoby, Braillovo písmo)
- Vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu.
- Využití asistenta pedagoga.

Podmínky pro vzdělávání dětí s nedostatečnou znalostí českého jazyka

- Pokud má škola v rámci jednoho místa poskytovaného vzdělávání 1 až 3 děti cizince v povinném předškolním vzdělávání, bude jim poskytována individuální jazyková podpora v rámci vzdělávacích činností dle školního vzdělávacího programu.

- Ředitelka školy zřídí skupinu pro bezplatnou jazykovou přípravu pro zajištění plynulého přechodu do základního vzdělávání v souladu s vyhláškou č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, pokud jsou ve škole poskytující předškolní vzdělávání alespoň 4 cizinci v povinném předškolním vzdělávání. Vzdělávání ve skupině pro jazykovou přípravu (v rozsahu 1 hodiny) je rozděleno do dvou nebo více bloků (dle potřeby) v průběhu týdne.
- Ředitelka školy může na základě posouzení potřebnosti jazykové podpory dítěte zařadit do skupiny pro jazykovou přípravu rovněž jiné děti, než jsou cizinci v povinném předškolním vzdělávání, pokud to není na újmu kvality jazykové přípravy.
- Jako podpůrný materiál je využíváno Kurikulum češtiny jako druhého jazyka pro povinné předškolní vzdělávání

Dítě s NZČJ ve třídě přípravného stupně základní školy speciální (PřS ZŠS)

Učitelka v PřS ZŠS a další pracovníci školy používají jednotný systém komunikace s dítětem i jeho rodiči. Veškerý personál školy je seznámen se všemi omezeními, opatřeními a organizačními změnami, které nástup dítěte s NZČJ vyžaduje. Personál školní jídelny je seznámen se stravovacími návyky dítěte a s případnými potravinovými alergiemi či omezeními.

Rodiče, jejichž děti do PřS ZŠS dochází, jsou informováni o nástupu dítěte s NZČJ.

V první řadě je třeba zajistit, aby tyto děti pravidelně docházely do školy a připravit pro ně adaptační plán, který by měl usnadnit orientaci rodičům i učitelům v prvních dnech i v tom, jaký prostor, práva a možnosti spolupráce na počátku docházky dítěte rodičům nabízí. Navázání vztahu s učitelkou ve třídě PřS ZŠS je hlavním cílem v období adaptace, dále by dítě mělo mít dostatek času poznat organizaci dne a týdne ve škole, pravidla, rituály, prostory školy i další zaměstnance. Adaptační plán je obvykle strukturován do několika fází, které se mohou měnit dle aktuálního stavu dítěte, jeho možností a schopností.

V prvních třech dnech přichází dítě do školy společně s rodiči (po vzájemné dohodě s rodiči a je-li to ve prospěch dítěte) a za hodinu s nimi opět odchází. Čtvrtý den proběhne krátké odloučení a samostatný pobyt dítěte ve třídě (30 minut). Rodič je však k dispozici pro případ, že by dítě bylo rozrušené a potřebovalo jeho přítomnost. Na základě reakcí dítěte se následně zvolí kratší (6 dní) či delší (2–3 týdny) trvání adaptačního procesu. Při závěrečné fázi pobývá dítě ve třídě již samostatně, rodiče jsou k dispozici pro výjimečné případy. Adaptace trvá zpravidla 3 týdny.

Denní program ve škole je ustálený. Můžeme tedy používat vizualizaci denního programu pomocí komunikačních kartiček. Dítě má ve škole své místo, kde by si může odpočinout bez toho, aniž by s ním někdo komunikoval. Zde může mít k dispozici svou hračku, knihu a další dle potřeby.

Je třeba osvojovat si řeč, popřípadě získávat dalších poznatky a dovedností, které dítě potřebuje a bude potřebovat i nadále. Do tematických částí budeme zařazovat i možnosti různých projektů a oslavy svátků specifických pro danou zemi a kulturu, které se u nás neslaví, specifika oslav svátků, které se slaví i u nás (Vánoce, Velikonoce, a další), do projektů začlenit i činnosti, které dětem s NZČJ připomenou jejich kulturní tradice (specifický výrobek, pokrm, píseň, výzdobu a také informace o zemi, odkud dítě pochází).

Učitel v PřS ZŠS má k dispozici seznam základních slovíček, které dítě ve své mateřštině často používá. Cílem je, aby dítě mohlo v adaptační fázi vyjádřit své základní potřeby, přání a získalo tak důvěru a jistotu ve svého pedagoga. Jedná se např. o slovíčka „jíst, pít, nechci, záchod, máma, táta...“

Práce s dětmi i jejich rodiči

Jednoduchá komunikace (s rodiči i dětmi)

- mluvit v krátkých větách (vyvarovat se zdobnělin, složitého stupňování, komplikovaných souvětí a výrazů)
- používat jednoduchá slova
- mluvit pomalu, plynule s dostatečnou artikulací
- podstatné informace i několikrát opakovat
- využít možnost ukázat instrukci názornou ukázkou
- slova doplňovat gesty a mimikou
- mluvit čelem k dítěti, na začátku věty ho vždy oslovit jménem, upoutat jeho pozornost
- kontrolovat, zda nám dítě skutečně rozumí, nespokojit se s pouhým kývnutím hlavy,
- u rodičů si ověřit, zda sdělení porozuměli
- eventuálně zjistit, zda nemají ve svém okolí někoho, kdo lépe rozumí česky nebo kdo je jim ochotný v případě nedorozumění pomoci (sousedka, člověk z komunity, ...), popřípadě kontaktovat střediska, která mohou zajistit tlumočnicka
- pakliže potřebujeme rodiče o něčem důležitém informovat, popř. potřebujeme, aby sami něco zařídili, pokusíme se nejen záležitost vysvětlit, ale také zapsat (deníčky)
- důležité informace sdělovat písemně (i zde volit krátké a srozumitelné věty)
- pokud komunikace selhává, zjistit si možnosti tlumočení

Citlivá motivace

- motivovat rodiče i děti tak, aby věděli, že jazykovou bariéru lze překonat a že problém je řešitelný
- dát jim najevo svůj zájem a dostatek času
- zjistit motivaci a možnosti rodičů pomáhat dětem v učení se českému jazyku

Komplexní přístup k výuce českého jazyka

Rozvoj řeči přirozenou nápodobou, komunikací, prostřednictvím her a nejrůznějších činností, pomocí jednoduchých cvičení, a tedy metodami a formami, které respektují všechny hlavní zásady vzdělávací práce s dětmi předškolního věku. Nabídka vhodných aktivit se neomezuje pouze na oblast rozvoje řeči, ale týká se i rozvoje jemné motoriky, poznávacích schopností a funkcí (pozornosti, paměti), myšlení a vytváření pojmů (časových, prostorových, číselných, matematických), seznamování se symbolikou apod., neboť toto vše spolu velmi těsně souvisí.

Konkrétně se jedná o následující oblasti:

1. *MOTORIKA (jemná a hrubá motorika, grafomotorika)*
2. *SLUCHOVÉ VNÍMÁNÍ (diferenciace, paměť, analýza, syntéza, vnímání a reprodukce rytmu, melodie řeči)*
3. *ZRAKOVÉ VNÍMÁNÍ*
4. *POČETNÍ PŘEDSTAVY*
5. *PRAVOLEVÁ A PROSTOROVÁ ORIENTACE, ORIENTACE V ČASE*
6. *ŘEČ, MYŠLENÍ, PAMĚŤ*

Čemu se dítě učí:

- I. fáze - PASIVNÍ FÁZE - dítě nenutíme do komunikace, odposlouchává od dětí, učitelek
- II. fáze - tzv. MEZIJAZYK - zkracování, zhušťování vět (např.: Maminka přijít.) - opravujeme nenásilnou formou, tzn. zopakujeme větu, ale správně, případně něčím doplníme - nemělo by to znít jako oprava, ale jako pochopení informace. V této fázi dítě oceňujeme a chválíme za to, že se nebojí s námi komunikovat.
- veškerá výuka v oblasti komunikace, a rozvoj komunikace vůbec, probíhá v úzké spolupráci s logopedem školy.
- seznamovat se s názvy předmětů na obrázkových, komunikačních kartičkách, také s využitím obrázků

Kromě procvičování vnímání dítě manipuluje s předměty a jejich částmi, skládá, staví, čímž si procvičuje jemnou motoriku (důležitou pro grafomotoriku a pro dobrý úchop tužky), komentuje a pojmenovává, čímž si rozvíjí slovní zásobu, cvičí si početní představy, orientaci na ploše i v prostoru, procvičuje myšlenkové operace, pozornost, paměť apod,